

ZALECENIA

ZALECENIE KOMISJI (UE) 2018/951

z dnia 22 czerwca 2018 r.

w sprawie norm dotyczących organów ds. równości

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 292,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Z art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej wynika, że Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, praworządności, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne państwom członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn.
- (2) Art. 8 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej stanowi, że we wszystkich swoich działaniach Unia zmierza do zniesienia nierówności oraz wspierania równości mężczyzn i kobiet.
- (3) W art. 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej zakazuje się jakiegokolwiek dyskryminacji, m.in. ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W art. 23 karty zagwarantowano prawo do równości kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach, w tym w zakresie zatrudnienia, pracy i wynagrodzenia. Art. 26 stanowi, że uznaje się i szanuje prawo osób niepełnosprawnych do korzystania ze środków mających zapewnić im samodzielność, integrację społeczną i zawodową oraz udział w życiu społecznym. Ponadto równość wszystkich jednostek wobec prawa zagwarantowano w art. 20 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.
- (4) Na podstawie art. 19 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej Rada, stanowiąc jednomyślnie zgodnie ze specjalną procedurą ustawodawczą i po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego, może wprowadzić środki niezbędne w celu zwalczania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną bez uszczerbku dla innych postanowień Traktatów i w granicach kompetencji powierzonych Unii. Na podstawie art. 157 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej Parlament Europejski i Rada przyjmują środki zmierzające do zapewnienia stosowania zasady równości szans i równości traktowania mężczyzn i kobiet w dziedzinie zatrudnienia i pracy, w tym zasady równości wynagrodzeń za taką samą pracę lub pracę takiej samej wartości.
- (5) Na podstawie tych przepisów przyjęto kilka dyrektyw w sprawie zakazu dyskryminacji w odnośnych obszarach.
- (6) W dyrektywie Rady 2000/43/WE⁽¹⁾ zakazano bezpośredniej i pośredniej dyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, w tym molestowania. Dyrektywę tę stosuje się do wszystkich osób, zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego, włącznie z instytucjami publicznymi, w odniesieniu do a) warunków dostępu do zatrudnienia, do prowadzenia działalności na własny rachunek oraz uprawiania zawodu, włączając również kryteria selekcji i warunków rekrutacji, niezależnie od rodzaju działalności i na wszystkich szczeblach hierarchii zawodowej, również w odniesieniu do awansu zawodowego; b) dostępu do wszystkich rodzajów i szczebli poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego, doskonalenia i przekwalifikowania pracowników, łącznie ze zdobywaniem praktycznych doświadczeń; c) warunków zatrudnienia i pracy, łącznie z warunkami

⁽¹⁾ Dyrektywa Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzająca w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne (Dz.U. L 180 z 19.7.2000, s. 22).

zwalniania i wynagradzania; d) wstępowania do organizacji pracowników lub pracodawców lub jakiejkolwiek organizacji, której członkowie wykonują określony zawód, i działania w tych organizacjach, łącznie z korzyściami, jakie dają takie organizacje; e) ochrony społecznej, łącznie z zabezpieczeniem społecznym i opieką zdrowotną; f) świadczeń społecznych; g) edukacji; oraz h) dostępu do dóbr i usług oraz dostarczania dóbr i usług publicznie dostępnych, włącznie z zakwaterowaniem.

- (7) W dyrektywie Rady 2000/78/WE ⁽¹⁾ zakazano bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji, w tym molestowania, ze względu na wyznawaną religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną w przypadku zatrudnienia, pracy i kształcenia zawodowego. Dyrektywę tę stosuje się do wszystkich osób, zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego, włącznie z instytucjami publicznymi, w odniesieniu do lit. a)–d) przytoczonych w poprzednim motywie.
- (8) W dyrektywie Rady 2004/113/WE ⁽²⁾ zakazano bezpośredniej i pośredniej dyskryminacji ze względu na płeć, w tym molestowania i molestowania seksualnego, w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług.
- (9) Dyrektywa 2006/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ⁽³⁾ w sprawie równości szans zawiera zakaz bezpośredniej i pośredniej dyskryminacji ze względu na płeć, w tym molestowania oraz molestowania seksualnego, w dziedzinie dostępu do zatrudnienia, w tym do awansu zawodowego i szkolenia zawodowego, warunków pracy, w tym wynagrodzenia, oraz systemów zabezpieczenia społecznego pracowników.
- (10) W dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/41/UE ⁽⁴⁾ zakazano bezpośredniej i pośredniej dyskryminacji kobiet i mężczyzn prowadzących działalność na własny rachunek, w tym molestowania i molestowania seksualnego. Zakres stosowania tej dyrektywy obejmuje wszystkie rodzaje dyskryminacji, lecz szczególną uwagę zwrócono na ochronę socjalną i świadczenia macierzyńskie.
- (11) Wszystkie przytoczone powyżej dyrektywy (zwane dalej „dyrektywami w sprawie równości”) zostały wprowadzone do porządków prawnych państw członkowskich. W dyrektywach w sprawie równości, z wyjątkiem dyrektywy 2000/78/WE, określono, że państwa członkowskie wyznaczają organ lub organy ds. propagowania, w tym analizowania, monitorowania i wspierania równego traktowania wszystkich osób objętych zakresem przedmiotowych dyrektyw (zwane dalej „organami ds. równości”). W związku z tym wszystkie państwa członkowskie powołały organy ds. równości.
- (12) Niniejsze zalecenie dotyczy organów ds. równości utworzonych na podstawie wymienionych powyżej dyrektyw w sprawie równości.
- (13) W przypadku gdy w tych dyrektywach w sprawie równości zapewnia się utworzenie takich organów ds. równości, w dyrektywach tych wymaga się, żeby państwa członkowskie zapewniły, aby do kompetencji tych organów należało świadczenie niezależnej pomocy ofiarom dyskryminacji, prowadzenie niezależnych badań dotyczących dyskryminacji, publikowanie niezależnych sprawozdań i wydawanie zaleceń na temat wszystkich problemów związanych z taką dyskryminacją.
- (14) Ponadto w dniu 2 lipca 2008 r. Komisja przyjęła wniosek dotyczący dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną ⁽⁵⁾. Zakres stosowania tego wniosku obejmuje a) ochronę socjalną, łącznie z zabezpieczeniem społecznym i opieką zdrowotną; b) przywileje socjalne; c) edukację; oraz d) dostęp do towarów i usług publicznie dostępnych oraz ich dostarczanie, włącznie z mieszkaniami. Na mocy proponowanej dyrektywy państwa członkowskie są zobowiązane do wyznaczenia organu lub organów ds. równego traktowania także w tych dziedzinach, przy czym mogą to być te same organy, które zostały już ustanowione na mocy dyrektyw w sprawie równości. Chociaż dotychczas nie przyjęto tego wniosku, należy zachęcać państwa członkowskie do wyznaczania organów ds. równości w tych dziedzinach, ponieważ z doświadczenia wynika, że wyznaczenie takich organów wzmacnia ochronę przed dyskryminacją.

⁽¹⁾ Dyrektywa Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (Dz.U. L 303 z 2.12.2000, s. 16).

⁽²⁾ Dyrektywa Rady 2004/113/WE z dnia 13 grudnia 2004 r. wprowadzająca w życie zasadę równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług (Dz.U. L 373 z 21.12.2004, s. 37).

⁽³⁾ Dyrektywa 2006/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy (Dz.U. L 204 z 26.7.2006, s. 23).

⁽⁴⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/41/UE z dnia 7 lipca 2010 r. w sprawie stosowania zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn prowadzących działalność na własny rachunek oraz uchylająca dyrektywę Rady 86/613/EWG (Dz.U. L 180 z 15.7.2010, s. 1).

⁽⁵⁾ COM(2008) 426 final.

- (15) W dyrektywach 2006/54/WE oraz 2010/41/UE dodatkowo wymaga się od państw członkowskich zapewnienia, aby zadania organów ds. równości obejmowały wymianę dostępnych informacji z odpowiednimi organami europejskimi.
- (16) W szeregu państw członkowskich zakres kompetencji organów ds. równości obejmuje również przestępstwa z nienawiści oraz nawoływanie do nienawiści. W szczególności ma to znaczenie, jeżeli chodzi o zapewnianie skutecznego wdrażania decyzji ramowej Rady 2008/913/WSiSW⁽¹⁾ w sprawie zwalczania pewnych form i przejawów rasizmu i ksenofobii za pomocą środków prawnokarnych, w której wyznaczono normy minimalne w odniesieniu do kryminalizacji i ścigania rasistowskiego nawoływania do nienawiści i przestępstw na tle rasowym oraz nakładania sankcji karnych za popełnienie takich czynów.
- (17) Oprócz zobowiązań wynikających z dyrektyw dotyczących ustanowienia organów ds. równości większość państw członkowskich rozszerzyła zakres kompetencji krajowych organów ds. równości, tak aby ogólnie obejmował on dyskryminację ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, wyznawaną religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną w dziedzinie zatrudnienia i pracy, dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług, edukacji, ochrony socjalnej i świadczeń społecznych, obejmując tym samym zakres stosowania dyrektywy 2000/78/WE, jak również inne obszary.
- (18) Tekst dyrektyw w sprawie równości pozostawia państwom członkowskim szeroki zakres swobody, jeżeli chodzi o strukturę i funkcjonowanie organów ds. równości. W rezultacie organy ds. równości powołane w poszczególnych państwach członkowskich znacząco różnią się pod względem zakresu kompetencji, uprawnień, struktur, zasobów i funkcjonowania operacyjnego. To z kolei prowadzi czasami do niezadowalającego stopnia dostępu do ochrony dla obywateli, która nie jest taka sama w poszczególnych państwach członkowskich⁽²⁾.
- (19) W niektórych państwach członkowskich utworzono więcej niż jeden organ ds. równości, co wymaga stworzenia przejrzystych mechanizmów koordynowania funkcjonowania tych organów i współpracy między nimi.
- (20) W niektórych państwach członkowskich poszerzono zakres kompetencji krajowych organów ds. równości o bardzo różne dziedziny bez odpowiedniego zwiększenia zasobów. Ponadto w szeregu przypadków obniżono znacząco budżety organów ds. równości, czego wynikiem może być osłabienie zdolności tych organów do wykonywania powierzonych im zadań⁽³⁾.
- (21) W badaniach⁽⁴⁾ wskazano przypadki, w których organom ds. równości brakowało niezależności i skuteczności, np. z powodu presji zewnętrznej lub niedostatecznej liczebności personelu.
- (22) W praktyce niezależność może być zagrożona zwłaszcza wtedy, gdy organ ds. równości jest powoływany w strukturach ministerstwa przyjmującego instrukcje bezpośrednio od rządu.
- (23) Organy ds. równości nie powinny się koncentrować w sposób nieproporcjonalny na niektórych zadaniach kosztem innych⁽⁵⁾.
- (24) Aby pomóc dyskryminowanym grupom lub osobom fizycznym w korzystaniu z przysługujących im praw, organy ds. równości powinny także uświadamiać ogół społeczeństwa o swoim istnieniu, obowiązujących przepisach antidyskryminacyjnych i sposobach dochodzenia roszczeń. W tym celu wszyscy powinni mieć łatwy dostęp, zarówno fizycznie, jak i online, do organów ds. równości. Należy również ułatwić składanie skarg dzięki zapewnieniu poufności i prostych, bezpłatnych procedur.
- (25) Aby pomóc zapewnić prawidłowe i równoważne funkcjonowanie organów ds. równości w całej Unii, właściwe wydaje się zalecenie państwom członkowskim przyjęcie norm dotyczących organów ds. równości.

⁽¹⁾ Decyzja ramowa Rady 2008/913/WSiSW z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie zwalczania pewnych form i przejawów rasizmu i ksenofobii za pomocą środków prawnokarnych (Dz.U. L 328 z 6.12.2008, s. 55).

⁽²⁾ Zob. m.in. Human European Consultancy we współpracy z Ludwig Boltzmann Institute of Human Rights, A Study on Equality Bodies set up under Directives 2000/43/EC, 2004/113/EC, and 2006/54/EC (Studium dotyczące organów ds. równości ustanowionych na mocy dyrektyw 2000/43/WE, 2004/113/WE oraz 2006/54/WE), październik 2010 r., s. 177, oraz europejska sieć organów ds. równości, Equality Bodies. Current Challenges (Organy ds. równości. Obecne wyzwania), październik 2012 r.

⁽³⁾ Human European Consultancy, *op. cit.*, s. 78, 125, 142, oraz europejska sieć organów ds. równości, *op. cit.*, s. 8 i 17. Zob. również europejska sieć organów ds. równości, Strategic Role of Equality Bodies (Strategiczna rola organów ds. równości), 2009 r., s. 43–44 oraz 52.

⁽⁴⁾ Human European Consultancy, *op. cit.*, s. 70–145 oraz europejska sieć organów ds. równości, *op. cit.*, s. 8 i 13–20.

⁽⁵⁾ Komisja Europejska, 2006 r., Catalysts for Change? Equality bodies according to Directive 2000/43/EC – existence, independence and effectiveness (Katalizatory zmian? Organy ds. równości według dyrektywy 2000/43/WE – istnienie, niezależność i skuteczność), s. 57.

- (26) Ponadto zapotrzebowanie na normy dla organów ds. równości podkreślono we wspólnym sprawozdaniu z 2014 r. w sprawie stosowania dyrektywy Rady 2000/43/WE oraz dyrektywy Rady 2000/78/WE⁽¹⁾, sprawozdaniu z 2015 r. ze stosowania dyrektywy Rady 2004/113/WE⁽²⁾, jak również w sprawozdaniu z oceny zalecenia w sprawie przejrzystości wynagrodzeń z 2014 r. oraz w planie działania UE na lata 2017–2019 „Eliminowanie zróżnicowania wynagrodzenia ze względu na płeć”⁽³⁾. Parlament Europejski w swojej rezolucji z 2015 r. wezwał ponadto do ustanowienia norm dla organów ds. równości⁽⁴⁾.
- (27) Normy dla organów ds. równości i instytucji praw człowieka zostały już przyjęte przez Organizację Narodów Zjednoczonych⁽⁵⁾, europejską sieć organów ds. równości⁽⁶⁾ oraz Radę Europy⁽⁷⁾.
- (28) Niniejsze zalecenie skierowane jest do państw członkowskich. Jego celem jest przyczynienie się do zniwelowania różnic w normach między organami ds. równości w całej Europie.
- (29) W niniejszym zaleceniu określono normy dotyczące zakresu kompetencji, niezależności, skuteczności, dostępności i koordynacji organów ds. równości oraz dostępu do tych organów w celu zapewnienia, aby skutecznie pełniły swoje funkcje.
- (30) Niniejsze zalecenie opiera się na zobowiązaniu Komisji do zachęcania państw członkowskich i pomagania im w zwiększaniu ich zdolności do egzekwowania prawodawstwa unijnego oraz do zapewniania środków naprawczych, aby zapewnić osobom i grupom dyskryminowanym i chronionym przez prawo Unii możliwość pełnego korzystania z przysługujących im praw, zgodnie z komunikatem „Prawo Unii: lepsze wyniki dzięki lepszemu stosowaniu prawa”⁽⁸⁾. Niezależne organy ds. równości odgrywają kluczową rolę w skutecznym wdrażaniu przepisów Unii i egzekwowaniu tych przepisów w sposób kompleksowy i spójny. Organ ds. równości są również wartościowymi instytucjami służącymi trwałemu rozwojowi równoprawnych i integracyjnych społeczeństw demokratycznych.
- (31) W dziedzinach wchodzących w zakres kompetencji Unii normy dla organów ds. równości muszą być także zgodne z wymogami dotyczącymi dostępności zawartymi w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Konwencję tę przyjęto w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 2010/48/WE⁽⁹⁾ i w związku z tym konwencja ta stanowi integralną część porządku prawnego UE – nadrzędną wobec unijnego prawa wtórnego.
- (32) W dyrektywach 2000/43/WE, 2000/78/WE, 2004/113/WE oraz 2006/54/WE nałożono na państwa członkowskie zobowiązanie do przedstawiania wszystkich dostępnych informacji dotyczących stosowania tych dyrektyw, aby Komisja mogła sporządzić sprawozdanie zawierające ocenę środków podjętych przez te państwa na podstawie odpowiednich dyrektyw. Przedstawianie tych informacji ma się odbywać w konkretnych, określonych wcześniej regularnych odstępach czasu⁽¹⁰⁾, aby umożliwić Komisji przyjęcie i opublikowanie sprawozdania. Uwzględnienie w komunikacie informacji na temat przestrzegania przez państwa członkowskie niniejszego zalecenia umożliwiłoby ocenę jego skutków.

⁽¹⁾ Wspólne sprawozdanie w sprawie stosowania dyrektywy Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne („dyrektywa w sprawie równości rasowej”) oraz dyrektywy Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy („dyrektywa w sprawie równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy”), COM(2014) 2 final.

⁽²⁾ Sprawozdanie ze stosowania dyrektywy 2004/113/WE wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług, COM(2015) 190 final. O potrzebie tej wspomniano także w przeglądzie śródkresowym unijnych ram dotyczących krajowych strategii integracji Romów, COM(2017) 458 final; w sprawozdaniu dotyczącym praw podstawowych Agencji Praw Podstawowych z maja 2017 r.; w sprawozdaniu na temat wdrożenia zalecenia Komisji w sprawie wzmocnienia zasady równości wynagrodzeń dla kobiet i mężczyzn dzięki przejrzystości, COM(2017) 671 final.

⁽³⁾ Sprawozdanie na temat wdrożenia zalecenia Komisji w sprawie wzmocnienia zasady równości wynagrodzeń dla kobiet i mężczyzn dzięki przejrzystości, *op. cit.*; plan działania UE na lata 2017–2019, „Eliminowanie zróżnicowania wynagrodzenia ze względu na płeć”, COM(2017) 678 final.

⁽⁴⁾ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 8 października 2015 r. w sprawie stosowania dyrektywy 2006/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy (2014/2160(INI)).

⁽⁵⁾ Biuro Wysokiego Komisarza NZ ds. Praw Człowieka (OHCHR), Zasady dotyczące statusu i funkcjonowania krajowych instytucji powołanych do ochrony i promocji praw człowieka (zasady paryskie), rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 48/134 z dnia 20 grudnia 1993 r. oraz ogólne uwagi dotyczące interpretacji i wdrażania tych zasad, Międzynarodowy Komitet Koordynacyjny Krajowych Instytucji ds. Ochrony i Promowania Praw Człowieka, brzmienie z dnia 21 lutego 2018 r.

⁽⁶⁾ Europejska sieć organów ds. równości, 2016 r., Developing Standards for Equality Bodies. An Equinet Working Paper (Tworzenie norm dla organów ds. równości. Dokument roboczy europejskiej sieci organów ds. równości).

⁽⁷⁾ Komisja Europejska przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji (ECRI), Zmienione zalecenie nr 2 dotyczące polityki ogólnej w sprawie organów ds. równości w celu zwalczania rasizmu i dyskryminacji na poziomie krajowym, CRI(2018) 06, przyjęte dnia 7 grudnia 2017 r.

⁽⁸⁾ C(2016) 8600.

⁽⁹⁾ Decyzja Rady 2010/48/WE z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie zawarcia przez Wspólnotę Europejską Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (Dz.U. L 23 z 27.1.2010, s. 35).

⁽¹⁰⁾ Co cztery lata na podstawie dyrektywy 2006/54/WE i co pięć lat na podstawie dyrektywy 2000/43/WE, 2000/78/WE oraz 2004/113/WE.

- (33) Na poziomie Unii niniejsze zalecenie nie narusza zasad krajowego prawa procesowego i tradycji prawnych państw członkowskich. Zalecenie to nie pociąga za sobą poszerzenia zakresu uprawnień Unii określonych w traktatach i przepisach prawa wtórnego Unii,

PRZYJMUJE NINIEJSZE ZALECENIE:

ROZDZIAŁ I

CEL I PRZEDMIOT

- 1) Celem niniejszego zalecenia jest określenie środków, które państwa członkowskie mogą stosować, aby pomóc w zwiększeniu niezależności i skuteczności organów ds. równości, w szczególności w odniesieniu do ich zdolności do zapewnienia osobom i grupom dyskryminowanym możliwości pełnego korzystania z przysługujących im praw.
- 2) Wszystkie państwa członkowskie powinny zapewnić, aby organy ds. równości mogły pełnić swoje funkcje, określone w dyrektywach 2000/43/WE, 2004/113/WE, 2006/54/WE oraz 2010/41/UE, w sposób niezależny i skuteczny.

ROZDZIAŁ II

ZALECANE ŚRODKI

1.1. Zakres kompetencji organów ds. równości

1.1.1. Przyczyny dyskryminacji i zakres kompetencji organów ds. równości

- 1) Oprócz obowiązków wynikających z dyrektyw 2000/43/WE, 2004/113/WE, 2006/54/WE oraz 2010/41/UE w odniesieniu do wyznaczenia organów do spraw propagowania równego traktowania (zwanym dalej „organami ds. równości”) wszystkie państwa członkowskie powinny rozważyć wyznaczenie organu ds. równości, który zajmowałby się dyskryminacją ze względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną w zakresie stosowania dyrektywy 2000/78/WE.
- 2) Państwa członkowskie powinny rozważyć rozszerzenie zakresu kompetencji organów ds. równości, tak aby obejmował on – w odniesieniu do wszystkich zakazanych przyczyn dyskryminacji – dziedziny dotyczące zatrudnienia i pracy, dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług, edukacji, ochrony socjalnej i przywilejów społecznych, w tym kwestie związane z nawoływaniem do nienawiści powiązanych z tymi przesłankami w tych dziedzinach.
- 3) Zarówno w przypadku organów zajmujących się jednym obszarem, jak i organów ds. równości, które zajmują się kilkoma obszarami lub kilkoma przesłankami, struktura wewnętrzna organów ds. równości powinna zapewniać możliwość skoncentrowania się na każdym obszarze i na każdej przesłance. Powinno to być proporcjonalne do wpływu powiązanej przyczyny dyskryminacji, a zasoby powinny być odpowiednio zrównoważone.

1.1.2. Funkcje wchodzące w zakres kompetencji organów ds. równości

Niezależna pomoc

- 1) Państwa członkowskie powinny uwzględnić następujące aspekty udzielania ofiarom niezależnej pomocy: otrzymywanie i rozpatrywanie indywidualnych lub zbiorowych skarg; zapewnianie ofiarom porad prawnych, w tym w związku z rozpatrywaniem ich skarg; podejmowanie działań w zakresie mediacji i postępowania pojednawczego; reprezentowanie skarżących przed sądem; oraz działanie w stosownych przypadkach jako *amicus curiae* lub biegły.
- 2) Państwa członkowskie powinny również uwzględnić fakt, że niezależna pomoc ofiarom może obejmować przyznanie organom ds. równości możliwości przystępowania do postępowania sądowego lub udzielania pomocy w tego rodzaju postępowaniu w celu rozwiązania problemu strukturalnej i systematycznej dyskryminacji w sprawach wybranych przez same organy ze względu na dużą liczbę tych spraw, ich powagę lub potrzebę wyjaśnienia kwestii prawnych. Postępowania takie mogłyby być prowadzone w imieniu własnym organu lub w imieniu ofiar lub organizacji reprezentujących ofiary zgodnie z krajowym prawem procesowym.

- 3) Państwa członkowskie powinny także wziąć pod uwagę, że pomoc ofiarom może obejmować wydawanie zaleceń lub, jeżeli zezwala na to prawo krajowe, prawnie wiążących decyzji w indywidualnych lub zbiorowych przypadkach dyskryminacji, jak również monitorowanie takich zaleceń lub decyzji w celu zapewnienia ich wdrożenia.
- 4) Państwa członkowskie powinny umożliwiać organom ds. równości gromadzenie odpowiednich dowodów i informacji zgodnie z prawem krajowym.
- 5) Jeżeli organy ds. równości mają zdolność prawną do podejmowania wiążących decyzji, państwa członkowskie powinny również przyznać im zdolność do nakładania odpowiednich, skutecznych i proporcjonalnych sankcji.
- 6) Wykonywanie uprawnień powierzonych organom ds. równości powinno podlegać odpowiednim zabezpieczeniom, obejmującym, w stosownych przypadkach, prawo do skutecznego sądowego środka odwoławczego i rzetelnego procesu sądowego. W szczególności prawo do odwołania się do sądów od wiążących decyzji organów ds. równości, jeżeli organy te mają takie kompetencje na mocy prawa krajowego, powinno zostać wyraźnie określone w prawie krajowym.

Niezależne ankiety

- 7) Państwa członkowskie powinny umożliwiać organom ds. równości regularne przeprowadzanie niezależnych ankiet. Zakres i struktura ankiet powinny zapewniać zebranie wystarczającej ilości rzetelnych danych ilościowych i jakościowych na temat dyskryminacji, aby umożliwić analizę niezbędną do wyciągnięcia opartych na dowodach wniosków dotyczących głównych wyzwań i sposobów sprostania tym wyzwaniom.

Niezależne sprawozdania

- 8) Państwa członkowskie powinny umożliwić organom ds. równości regularne publikowanie niezależnych sprawozdań i przedstawianie ich zainteresowanym instytucjom publicznym, w tym – w stosownych przypadkach – odpowiednim instytucjom rządowym i samorządowym oraz parlamentom na szczeblu krajowym lub regionalnym. Zakres tych sprawozdań powinien być wystarczająco szeroki, aby można było dokonać ogólnej oceny sytuacji w zakresie dyskryminacji w państwach członkowskich w odniesieniu do każdej z uwzględnionych przyczyn.
- 9) Aby otrzymywać wysokiej jakości niezależne sprawozdania, państwa członkowskie powinny umożliwić organom ds. równości prowadzenie niezależnych badań. Mogłoby to obejmować w szczególności gromadzenie danych na temat liczby skarg dotyczących poszczególnych przyczyn dyskryminacji; czasu trwania postępowania administracyjnego od złożenia skargi do zamknięcia sprawy; wyniku postępowania administracyjnego; a także liczby, czasu trwania i wyniku spraw sądowych, w które zaangażowane są organy ds. równości.

Zalecenia organów ds. równości

- 10) Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby ich organy publiczne w jak najszerszym zakresie uwzględniły zalecenia organów ds. równości dotyczące prawodawstwa, polityki, procedur, programów i praktyki. Należy zapewnić, aby organy publiczne informowały organy ds. równości o sposobie, w jaki uwzględniono te zalecenia, i podawały te informacje do wiadomości publicznej.

Propagowanie równości

- 11) W celu propagowania równości i różnorodności państwa członkowskie powinny umożliwiać organom ds. równości przyczynianie się do zapobiegania dyskryminacji, w szczególności przez zapewnianie szkoleń, informacji, porad, wskazówek i wsparcia odpowiedzialnym podmiotom posiadającym zobowiązania na podstawie dyrektyw w sprawie równości, instytucjom i osobom fizycznym, oraz podnosić poziom świadomości ogółu społeczeństwa, jeżeli chodzi zarówno o istnienie tych organów, jak i treść obowiązujących przepisów antydyskryminacyjnych oraz sposób dochodzenia roszczeń.
- 12) W tym samym celu państwa członkowskie powinny również umożliwiać organom ds. równości angażowanie się w debatę publiczną, prowadzenie regularnego dialogu z organami publicznymi, komunikowanie się z dyskryminowanymi grupami i zainteresowanymi stronami oraz propagowanie dobrych praktyk i pozytywnych działań.

1.2. **Niezależność i skuteczność**

1.2.1. *Niezależność*

- 1) Aby zagwarantować niezależność organów ds. równości w wykonywaniu ich zadań, państwa członkowskie powinny rozważyć takie elementy, jak organizacja tych organów, ich miejsce w ogólnej strukturze administracyjnej, podział ich budżetu, ich procedury zarządzania zasobami, ze szczególnym uwzględnieniem procedur powoływania i odwoływania pracowników, w tym osób na stanowiskach kierowniczych. Takie rozważania powinny pozostawać bez uszczerbku dla określonych krajowych struktur organizacyjnych państw członkowskich.
- 2) Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby personel organów ds. równości, w tym osoby zajmujące stanowiska kierownicze i członkowie zarządu, nie mógł podejmować żadnych działań niezgodnych z wykonywanymi przez nich obowiązkami ani podczas pełnienia swoich funkcji nie angażował się w żadną działalność prowadzącą do konfliktu interesów, czy to o charakterze zarobkowym, czy niezarobkowym.

1.2.2. *Zasoby*

- 1) Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby każdy organ ds. równości miał zapewnione zasoby ludzkie, techniczne i finansowe, pomieszczenia i infrastrukturę niezbędne do skutecznego wykonywania swoich zadań i uprawnień. Przy przydzielaniu zasobów organom ds. równości należy uwzględnić przyznane kompetencje i przydzielone zadania. Zasoby można uznać za adekwatne, jeżeli pozwalają organom ds. równości na skuteczne wykonywanie powierzonych im funkcji w kwestiach dotyczących równości w rozsądnym czasie i w terminach określonych w prawie krajowym.
- 2) Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby liczba i kwalifikacje pracowników organów ds. równości były wystarczające pod względem umiejętności, wiedzy i doświadczenia, tak aby pracownicy mogli odpowiednio i skutecznie wypełniać funkcje każdego z organów ds. równości.
- 3) Państwa członkowskie powinny umożliwić organom ds. równości skuteczne monitorowanie wykonywania ich własnych decyzji, jak również decyzji instytucji, organów sądowych i sądów w sprawach dotyczących dyskryminacji. W tym celu powinny być one niezwłocznie informowane o takich decyzjach i środkach podjętych w celu ich wykonania.

1.2.3. *Składanie skarg, dostęp i dostępność*

- 1) Państwa członkowskie powinny zapewnić możliwość składania do organów ds. równości skarg w formie ustnej, pisemnej i przez internet, w języku wybranym przez skarżącego powszechnie używanym w państwie członkowskim, w którym znajduje się organ ds. równości.
- 2) Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby procedura składania skarg organom ds. równości była prosta i bezpłatna.
- 3) Państwa członkowskie powinny wprowadzić obowiązek zapewnienia poufności przez organy ds. równości świadkom i sygnalistom (ang. *whistleblowers*) oraz, w miarę możliwości, osobom składającym skargi w związku z dyskryminacją.
- 4) Państwa członkowskie powinny zapewnić wszystkim osobom łatwy dostęp do pomieszczeń organów ds. równości, informacji i komunikatów tych organów, w tym technologii informacyjnych, oraz usług i produktów, takich jak dokumenty i materiały audiowizualne lub spotkania i wydarzenia otwarte lub udostępniane ogółowi społeczeństwa. Dostęp taki powinny mieć w szczególności osoby niepełnosprawne, którym należy dodatkowo zapewnić racjonalne usprawnienie, jak określono w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, aby zapewnić osobom niepełnosprawnym dostęp do organów ds. równości na równych zasadach z innymi osobami.
- 5) Jeżeli jest to konieczne z przyczyn geograficznych lub innych, państwa członkowskie powinny rozważyć umożliwienie organom ds. równości założenia lokalnych lub regionalnych biur organów ds. równości lub podjęcia lokalnych lub regionalnych inicjatyw na potrzeby regularnej obecności tymczasowej.
- 6) Państwa członkowskie powinny zapewnić organom ds. równości wystarczający budżet i zasoby, aby umożliwić im prowadzenie skutecznych działań uświadamiających mających na celu informowanie opinii publicznej o ich istnieniu oraz o możliwości składania skarg w sprawie dyskryminacji.

1.3. Koordynacja i współpraca

- 1) Jeżeli w tym samym państwie członkowskim istnieje kilka organów ds. równości, państwa członkowskie powinny umożliwić im ustanowienie regularnej i skutecznej koordynacji w celu zapewnienia stosowania zasad niedyskryminacji w spójny sposób. Organy ds. równości nie powinny koncentrować się w nieproporcjonalnym stopniu na niektórych zadaniach ze szkodą dla innych. Przy przeprowadzaniu działań podnoszących świadomość należy w jak najszerszym zakresie włączyć inne właściwe organy w celu pełnego informowania opinii publicznej.
- 2) Państwa członkowskie powinny umożliwić organom ds. równości podejmowanie dialogu i skutecznej współpracy z odpowiednimi organami krajowymi w tym samym państwie członkowskim. Oznacza to również zapewnianie, aby organy ds. równości były informowane o wnioskach dotyczących polityki i prawodawstwa oraz postępach związanych ze sprawami objętymi zakresem kompetencji tych organów we właściwym czasie i w sposób przejrzysty.
- 3) Państwa członkowskie powinny zagwarantować organom ds. równości możliwość współpracy na szczeblu europejskim i międzynarodowym z innymi organami ds. równości i innymi organizacjami, w tym poprzez wspólne badania.
- 4) Państwa członkowskie powinny umożliwiać organom ds. równości współpracę z odpowiednimi organami. Obejmują one krajowe ramy wyznaczone na podstawie art. 33 ust. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych; krajowe punkty kontaktowe ds. integracji Romów; organizacje społeczeństwa obywatelskiego oraz – w celu zapewnienia, aby fundusze nie były przydzielane na projekty nieprawidłowe pod względem kwestii dotyczących dyskryminacji – organy zarządzające europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi.

ROZDZIAŁ III

PRZEKAZYWANIE INFORMACJI PRZEZ PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE

Zachęca się państwa członkowskie do włączania informacji na temat sposobu, w jaki uwzględniają niniejsze zalecenie, do swoich komunikatów w sprawie stosowania dyrektyw 2000/43/WE, 2000/78/WE, 2004/113/WE oraz 2006/54/WE.

Sporządzono w Brukseli dnia 22 czerwca 2018 r.

W imieniu Komisji
Věra JOUROVÁ
Członek Komisji